

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 4-1881)

Originalt emne

Bygningsvæsen

Bygningsvæsen/Bygningsinspektøren

Byraadet

Skole- og Undervisningsvæsen

Skole- og Undervisningsvæsen/Skole- og Undervisningsvæsen i Almindelighed

Skole- og Undervisningsvæsen/Søndre Byskole

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 6. januar 1881](#)
- 2) [Byrådsmødet den 13. januar 1881](#)
- 3) [Byrådsmødet den 7. april 1881](#)
- 4) [Byrådsmødet den 21. april 1881](#)
- 5) [Byrådsmødet den 19. maj 1881](#)
- 6) [Byrådsmødet den 2. juni 1881](#)
- 7) [Byrådsmødet den 11. august 1881](#)
- 8) [Byrådsmødet den 16. marts 1882](#)
- 9) [Byrådsmødet den 1. februar 1883](#)
- 10) [Byrådsmødet den 8. februar 1883](#)
- 11) [Byrådsmødet den 1. marts 1883](#)
- 12) [Byrådsmødet den 10. maj 1883](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 6. januar 1881 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Fra Skoleudvalget forelaa følgende Skrivelse af 4. ds. angaaende Foranstaltninger til Tilvejebringelsen af forøgede Skolelokaler til Almueundervisningen:

"Ved Udgangen af Aaret 1879 havde Friskolen og den midlertidige Skole i Valdemarsgade tilsammen 1355 Elever. I Aaret 1880 har Tilgangen vært betydelig, nemlig 245 flere indmeldte end udmeldte Børn, og den 30. December var altsaa Børnetallet 1600, hvoraf 860 ere anbragte i Nordre og 740 i Søndre Byskole

Den ny Skole kan rumme ca. 800 Børn, og efter den forestaaende Ombygning af Skolen i Paradisgade vil den kunne modtage omtrent 1000 Børn. Selv om der vedblivende bliver stærk Tilgang til Byskolen - og dette maa paaregnes - ville vi have fornøden Plads indtil Foraarsudskrivningen 1882; men til den Tid anse vi det for absolut fornødent, at der tilvejebringes nye Lokaler enten ved Tilbygninger eller ved Opførelsen af en ny Skole. - Vi tillade os derfor at foreslaa, at der nedsættes et Udvalg, der kan paase Sagen saaledes, at de nødvendige Nybygninger kunne blive opførte i Sommeren 1881 saaledes, at Lokalerne kunne tages i Brug den 1. April 1882."

I Anledning heraf besluttede Byraadet at nedsætte et Udvalg, bestaaende af 5 Medlemmer, til at tage de herhenhørende Forhold under Overvejelse. Til Medlemmer af Udvalget bestemtes straks Skoleudvalgets 3 Medlemmer, hvorimod Valget af de øvrige Medlemmer udsattes til næste Møde.

Uddrag fra byrådsmødet den 13. januar 1881 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Til at tilstræbe det i forrige møde nedsatte udvalg for tilvejebringelsen af forøgede skolelokaler valgtes Kraiberg og A. Langballe. (Se mødet den 7de April).

Uddrag fra byrådsmødet den 7. april 1881 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Fra det i Mødet den 6te Januar d. A. nedsatte Udvalg forelaa følgende Forslag af 4de dennes til Tilvejebringelse af forøgede Skolelokaler for Almueundervisningen, saalydende:

"Den 4de Januar meddelte Udvalget for Skolevæsenet det ærede Byraad, at der ved Udgangen af forrige Aar var indmeldt 1600 Børn i Byskolerne, der saaledes snart begge ville blive overfyldte, og udtalte Ønsket om, at der maatte blive nedsat et Udvalg med det Hverv at overveje, om Kommunen bør skride til Udvidelsen af de bestaaende Skoler, eller til Bygningen af en ny. Hertil gav Byraadet sit Samtykke og valgte Skoleudvalget i Forening med Overlærer Kraiberg og Prokurator Langballe til at fremkomme med Forslag.

Efter at have holdt forskellige Møder ere vi enstemmig komne til det Resultat, at de to bestaaende Skoler have en saa bekvem - og særlig den søndre - en fortrinlig Beliggenhed, hver i sin Bydel, saa der ikke er nogen rimelig Grund til - under Byens nuværende Udvikling og Bebyggelse - at opføre nye Skolelokaler i den vestre eller østre Del af Byen, men derimod at foretage Udvidelsen ved de bestaaende Skoler, hvilket selvfølgelig kan ske med langt ringere Bekostninger, end nye Anlæg paa andre Punkter i Byen vilde medføre.

Børnetallet i Byens sydlige Del synes allerede i indeværende Aar at gøre det særdeles vanskeligt for Søndre Byskole at kunne optage de Børn, der opnaa den skolepligtige Alder, og vi have derfor først henvendt vor Opmærksomhed paa denne Skole og haft gjentagne Forhandlinger saavel med dens Overlærer som med Arkitekt Puck, der har udarbejdet forskellige Forslag til Tilbygninger, hvilke vi dog have set os nødsagede til at opgive som forholdsvis altfor kostbare. Selv om man nemlig kunde se bort fra de Ulemper, som en Tilbygning under dens Opførelse vilde medføre for Skolen, og selv om Overlærerens gode Vilje og gode Evner kunde besejre de meget store Vanskeligheder ved Styrelsen af 14-1500 Børn og 30-40 ny ansatte og til Dels endnu uøvede Lærere og Lærerinder, saa vise dog de anstillede Beregninger og Overslag, at saadanne Tilbygninger ville koste uforholdsmæssigt meget, idet en Tilbygning med 8 Klasser, der kunde optage c. 550 Børn, vil koste 40,000 Kroner, medens en hel ny Skole til 1000 á 1100 Børn, eller 900 Børn samt en Overlærerbolig, kun vil koste 70,000 Kroner. Dertil kommer, at en saadan Skole dog forhaabentlig for en halv Snes Aar vil kunne optage Børnene fra Byens sydlige Halvdel, medens Tilbygningen kun for en langt kortere Tid vil kunne afgive de fornødne Rum, og en yderligere Tilbygning vil frembyde meget store Vanskeligheder.

Vi tillade os derfor enstemmig at foreslaa:

1) at Byraadet beslutter at opføre en ny Skole paa den til Søndre Byskole stødende ubebyggede Grund ud mod Alleen, og

2) bemyndiger Udvalget tilsat lade Arkitekt Puck foretage Tegninger og Overslag til en saadan Skolebygning, der skal kunne optage mindst 900 Børn og tillige indeholde en Overlærerbolig.

Vi tillade os at tilføje, at vi - dersom det ærede Byraad giver sit Samtykke til Opførelsen af ovenomhandlede ny Skole - ville foreslaa, at den ene af de to Skoler udelukkende bliver for Drengene og den anden for Piger, hver med sin Pogeafdeling.

Endvidere skulle vi oplyse, at Pladsen, der har Facade mod 4 Veje, er saa stor og at Bygningerne blive lagte saaledes, at der i Tiden vil kunne opføres en særlig Pogeskole mellem begge Skolerne, saaledes at Søndre Byskole da vilde komme til at omfatte en Drengeskole, en Pigeskole og en Pogeskole, der tilsammen kunne modtage 2500 á 3000 Børn, uden at der i nogen Maade vil savnes Lys og Sol eller rigelige Gaardsrum og Legepladser, ligesom hver Afdeling faar sine særlige Indgange. Derimod forudsætter den af os her forelagte Plan, at de tidligere paatænkte Tilbygninger til Skolen ud mod Valdemarsgade ikke alene nu bør bortfalde, men ogsaa aldeles opgives.

Endelig skulle vi endnu tilføje, at vi om kort Tid ville fremkomme med et Forslag til en mindre Ombygning af Nordre Skole, hvis Overlærerbolig, som bekjendt, midlertidig er anvendt til Pogeskole."

Efter at Sagen var drøftet, blev den udsat til næste Møde.

Uddrag fra byrådsmødet den 21. april 1881 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Ved Afstemning over det i forrige Møde fremsatte Forslag til Tilvejebringelsen af forøgede Skolelokaler for Almueundervisningen vedtoges det at lade en ny Skolebygning, som kan rumme mindst 900 Børn foruden en Overlærerbolig, - som dog ogsaa kan tilvejebringes ved en særlig Bygning, - opføre paa den til Søndre Byskole stødende ubebyggede Grund. Det besluttedes dernæst at udbyde Projekteringen af en saadan Bygning i Konkurrence og

at udsætte en Præmie af 500 Kr. for den bedste Løsning af Opgaven, i hvilken henseende det nedsatte Udvalg anmodedes om at foranstalte det videre fornødne. (Se Mødet den 19de Maj.)

Uddrag fra byrådsmødet den 19. maj 1881 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Et af vedk. udvalg forelagt forslag til program for konkurrencen om projekteringen af den i mødet den 21. de f. M. vedtagne ny skolebygning blev approberet. (Se mødet den 2den Juni.)

Uddrag fra byrådsmødet den 2. juni 1881 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Fra vedf. udvalg forelaa program og situations plan for den paatænkte ny skolebygning (Se mødet den 19de f. M.)

Toges til efterretning.

Ligeledes forelaa en skrivelse Skoleudvalget af 25de f. M. der bl. a. oplyser, at Nordre-Skole efter den sidste afholdte eksamen har haft en forøget tilgang af 77 elever, saa at det samlede børne antal den 1ste f. A. var 903 E., nemlig 478 drenge og 425 piger, samt at Sønder-Byskole ligeledes har haft en tilgang af 29 elever ud over afgangens, saa at dens samlede elevtal paa samme tid var 769, nemlig 421 drenge og 348 piger. Med hensyn til nødvendigheden af at tilvejebringe en ny skolebygning bemærkes derhos, at sidstnævnte skole endnu kun har plads i forskolen til 30, i drenge afdelingen til 46 og i pige afdelingen til 25 elever eller i alt til ca. 100 børn. Toges ligeledes til efterretning. (Se mødet den 11te August.)

Uddrag fra byrådsmødet den 11. august 1881 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Efter derom foreliggende Indstilling besluttede Byraadet at lade Bygningsinspektøren og begge Byens Ingeniører bistaa det til Tilvejebringelsen af forøgede Skolelokaliteter nedsatte Udvalg ved Bedømmelsen af de indkomne Planer til en ny Skolebygning Opførelse. (Se Mødet den 2den Juni.)

Uddrag fra byrådsmødet den 16. marts 1882 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Fra Udvalget for Opførelsen af en ny Skolebygning var fremkommet en paa Grundlag af det i Mødet den 29. Septbr. prislønnede Projekt udarbejdet, men dog efter Konference med vedkommende Arkitekt i mindre betydelige Enkeltheder noget ændret Plan til en ny Skolebygning, hvilken Udvalgets Flertal indstiftede til Byraadets Godkendelse, hvorimod Fenger er et med Udvalgets Indstilling fulgt Separatvotum havde erklæret, at han i Hovedspørgsmaal var uenig om de Principer, der vare gjorte gjældende i Udkastet, og derfor ikke havde kunnet tiltræde Anbefalingen af dette

Efter at Sagen var drøftet, besluttede man at tilbagesende Udkastet til Udvalget med Anmodning om at tage de af Fenger fremsatte Anskuelser, der bl.a. gik ud paa ved en Forandring af Skolebygningens Længdemaal at gjøre denne bedre skikket til at optage det som det bedste ansete Skolemateriel, nemlig Tomandsborde til Eleverne, under Overvejelse og derefter paa ny at fremkomme med Indstilling.

Uddrag fra byrådsmødet den 1. februar 1883 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Som svar paa den i Mødet den 16. Marts 1882 tagne Beslutning var fra Udvalget for Opførelsen af en ny Skolebygning modtaget Indstilling af 25. d. M. saalydende:

"Efter Modtagelsen af Byraadets Skrivelse af 18. Marts sidftl. konfererede Udvalget under 19. April med Arkitekt Lange og vedtog derefter at forstørre Klasseværelserne, saaledes at hvert Værelse faar en Længde af 23 ½ Fod, en bredde af 20 Fod og Højde mellem Loft og Gulv af 12 Fod, ligesom man anmodede Arkitekten om under Planens Omarbejdelse at foretage endel Smaaændringer uden særlig gennemgribende Betydning.

Den oprindelige Plan blev da tilbageleveret Arkitekt Lange og efter Konferencer mellem ham og Udvalgets Formand er derefter af ham udarbejdet vedfølgende Plan for en ny Skolebygningens Opførelse, der er endelig vedtaget i Udvalgets Møde den 23. dennes.

Ved nu at indsende denne Plan tilligemed Beskrivelse af samt Overslag over den ældre Plan, Overslag af resp. 5. Marts og 21 Oktober f. A. over forandringerne, hvorefter Planens Udførelse dog uden Gas- og Bandlekning vil koste 68,906 Kr. 34 Ø.-, tillader Udvalget sig at indstille samme til Approbation".

Efter at Sagen var drøftet vedtog man at henlægge det fremkomne i Skabet til Eftersyn for Medlemmerne indtil næste Møde, til hvilken Tid Ændringsforslag ligeledes bleve indkaldte.

Uddrag fra byrådsmødet den 8. februar 1883 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Under 2den behandling af den i forrige møde fremlagte ændrede plan for en ny Byskole blev et af Petersen og Bertelsen stillet ændringsforslag saalydende:

(Forslag til beslutning.)

"At Byraadet tager under overvejelse, om ikke den gamle Realskole i Dynkarken, det nuværende sygehus, kunde være en passende bygning til den paatænkte 3. Byskole."

forkastet med 8 stemmer imod 8, hvorefter udvalgets plan blev vedtagen, idet man tillige besluttede over samme at indhente Sundheds kommissionens erklæring. (Se mødet den 1. Mars.)

Uddrag fra byrådsmødet den 1. marts 1883 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Efter at have modtaget Erklæring fra Sundhedskommissionen over den i Mødet den 1. f. M. vedtagne Plan for den ny Byskolebygning besluttede man at indsende samme til Approbation af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, til hvilken Ende der blev tilskrevet vedkommende Skoledirektion under 13. d. M. følgende:

"Som Skoledirektionen bekjendt føles her i Byen allerede stærk Trang til Opførelsen af en ny Byskole, uagtet det kun er faa Aar siden den søndre Byskole blev bygget og taget i Brug. Byraadet har derfor ogsaa i længere Tid beskæftiget sig med Sagen og udbød Bygningen af en saadan ny Byskole paa Pladsen mellem den søndre Byskole og Frederiksalles, der tilhører Byen, til Konkurrence. Den udsatte Prisbelønning blev vundet af Arkitekt C. Lange her af Byen, men Byraadet fandt dog, at der kunde være Anledning til at foretage nogle Forandringer i Lokalernes Dimensioner, navnlig for at kunne opstille Skoleinventar af nyere Model. Arkitekten har derfor paa Opfordring givet et Tillæg til sit tidligere Overslag, og omarbejdet Tegningerne. Ved at indsende disse og Overslaget, der viser en Udgift af henimod 69.000 Kr. foruden Grund og Inventar, Vand- og Gasledning samt Arrangementet af de ydre Omgivelser med Stakiter osv., tillader man sig at anmode om, at begge Dele maa blive forelagt Kirke- og Undervisningsministeriet til Approbation, forinden Bygningen paabegyndes, idet tilføjes, at Eleverne paa den nye Skole ville kunne benytte Gymnastikhuset paa søndre Byskole, der grænser umiddelbart op dertil.

Planen for Skolens Opførelse har været forelagt Sundhedskommissionen og Bygningskommissionen, der efter vedlagte Erklæringer intet have fundet mod det fremkomme at erindre. (Se Mødet den 10. Maj.)

Uddrag fra byrådsmødet den 10. maj 1883 - side 8

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 4-1881)

Som Svar paa den i Mødet den 1. Marts ansøgte Approbation paa Planen for Opførelsen af en ny Byskolebygning var under 30. f. M. fra Skoledirektionen for Aarhus Kjøbstad og Hasle Herred modtaget følgende Skrivelse:

"Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har under 14. d. M. tilskrevet Direktionen saaledes:

"I Anledning af Direktionens behagelige Skrivelse af 21. f. M., betræffende Approbation paa herhos tilbage følgende Tegninger til en ny Skolebygning i Aarhus tilligemed Beskrivelse og Overslag over de med sammes Opførelse forbundne Omkostninger, skulde man til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse tjenstligt meddele, at man i henhold til Bekjendtgjørelse af 20. April 1866 vil have det overladt til Direktionen at approbere bemeldte Tegninger m.m."

I Henhold hertil approbere vi herved ovennævnte Tegninger, 3 i Tallet, m. h. t. "Aarhus i Oktober 1882, Carl Lange", tilligemed dertil hørende Beskrivelse og Overslag.

Tegningerne, Overslaget med 2 Tillæg, Beskrivelser og 1 Bilag til remitteres."

Man besluttede at kommunikere samme til vedkommende Udvalg til Efterretning og videre Foranstaltning.